

10.04.2018

Asia/8

§ 99

Oikaisuvaatimus omaishoidon tuen myöntämisperusteita ja hoitopalkkioita koskevaan päätökseen

HEL 2017-014086 T 03 01 01

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti jättää oikaisuvaatimuksen tutkimaan siltä osin kuin se kohdistuu ainoastaan päätöksen perusteluihin ja muilta osin hylätä sen.

Lisäksi lautakunta päätti hylätä vaatimuksen 7.11.2017 tekemänsä päätöksen § 287 täytäntöönpanon keskeyttämisestä.

Käsittely

Asiassa tehtiin seuraava palautusehdotus:

Palautusehdotus:

Jäsen Cecilia Ehrnrooth: Esitän asian palauttamista valmisteluun siten, että seuraavat perusteet otetaan huomioon vastausta laadittaessa:

He 85/2016 omaishoitolain muutoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan seuraavaa:

"Esityksellä omaishoitajan oikeus vapaaseen porrastettaisiin hoidon sitovuuden mukaan. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että jokaisella lain 8 §:n mukaisen omaishoitosopimuksen tehneellä hoitajalla olisi oikeus pitää vapaata vähintään kaksi vuorokautta kalenterikuukautta kohti. Omaishoitajalla olisi oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta kalenterikuukautta kohti, jos hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Omaishoitosopimusta tehtäessä tai sitä myöhemmin tarkistettaessa arvioitaisiin, onko omaishoitaja annetun hoidon ja huolenpidon sitovuuden perusteella oikeutettu kahden vai kolmen vuorokauden vapaaseen kalenterikuukautta kohti. Tiedot omaishoitajan oikeudesta lain mukaisiin vapaapäiviin merkitään omaishoitosopimukseen."

Tämän perusteella vapaapäiväoikeutta ei tule sitoa omaishoidon maksuluokkaan sillä Helsingin hoitoisuusluokka 3 sisältää myös sellaisia omaishoitajia jotka ovat yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Hoitoisuusluokan 3 vapaapäiväoikeuksiin tulee tehdä korjaus, jossa vapaapäiviä voidaan myöntää 2 tai 3 riippuen yksilöllisestä hoidon sitovuudesta.

10.04.2018

Omaishoidon hoitoisuusluokitukset eivät ota huomioon yksilöllistä tilannetta, jossa omaishoitaja on tosiasiallisesti kykenevä tuottamaan tarvittavan hoidon vaikka ei asu hoidettavan kanssa samassa taloudessa. Tällöin tulee kysymykseen yksilölliset tilanteet, jossa omaishoitaja asuu niin lähellä hoidettavaa että käytännössä samassa taloudessa asuminen ei ole merkittävää hoidon kannalta esimerkiksi samassa rapussa, talossa tai korttelissa. Tämän perusteella Helsingin tulisi tarkentaa kriteereitään ja ohjeitaan. Sen sijaan, että kategorisesti luokan 2 ja 3 kriteereissä otetaan kantaa samassa taloudessa asumiseen, tulisi asia ilmaista seuraavasti: ”Omaishoitajan tulee asua samassa taloudessa tai niin lähellä hoidettavaa, että päivittäinen avunanto on mahdollista.”

Jäsen Cecilia Ehrnroothin palautusehdotus raukesi kannattamattomana.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Karri Välimäki, johtava lakimies, puhelin: 310 43970
karri.valimaki(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Oikaisuvaatimus 7.12.2017
- 2 Omaishoidon tuen myöntämisperusteet, hoitoisuusryhmät ja hoitopalkkiot Helsingissä

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus, oikaisuvaatimuksen johdosta annettu päätös

Otteet

Ote

Oikaisuvaatimuksen tekijä

Otteen liitteet

Esitysteksti

Kunnallisvalitus, oikaisuvaatimuksen johdosta annettu päätös

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

***** vaatii oikaisua sosiaali- ja terveyslautakunnan 7.11.2017 tekemään omaishoidon tuen myöntämisperusteita ja hoitopalkkioita koskevaan päätökseen § 287.

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettavassa päätöksessä ei ole tarpeen ottaa kantaa sen kohdassa 1.1 referoituihin sosiaali- ja terveystieteiden Kuntainfossa 13.10.2016 esittämiin omaishoidon tukea koskeviin yleisiin linjauksiin. Ne eivät suoranaisesti liity oikaisuvaatimuksen kohteena olevan päätöksen sisältöön.

Oikaisuvaatimuksen kohdassa 1.2. Omaishoitajan palkkiot ja etuudet todetaan, että omaishoitajan mukaan omaishoitajalle maksettavan palkkion suuruus riippuu hoidon sitovuudesta ja vaativuudesta. Sitä vastoin oikeus vähintään kolmen vuorokauden mittaiseen vapaaseen kuukaudesta riippuu yksinomaan siitä, onko omaishoitaja kuukauden aikana sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Vaativuudella, kuten fyysisellä tai psyykkisellä kuormittavuudella, ei ole lain mukaan merkitystä, kun mitataan omaishoitajan vapaapäiväoikeutta. Lisäksi kohdassa todetaan, että vaikuttaa virheelliseltä lain soveltamiselta redusoida vapaapäivät mekaanisesti hoidon vaativuuden piirrekategorioihin, joiden määrää vieläpä vähennetään kolmeen aiemmasta neljästä.

Hoitoisuusryhmät perustuvat siihen, kuinka sitovaa omaishoidettavan hoito on, ja tämä sama peruste määrittää myös omaishoidon tuesta annetun lain 4 ja 5 §:n perusteella omaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrää sekä hänelle järjestettävän vapaan määrää. Hoitoisuusryhmiin perustuva oikeus vapaaseen ei ole ristiriidassa omaishoidon tuesta annetun lain säännösten kanssa, vaikka palkkion tasoon vaikuttaa myös hoidon vaativuus.

***** viittaa oikaisuvaatimuksen kohdassa 1.3. erityisesti perustuslain 18 ja 19 §:ään, joista 18 § koskee jokaisen oikeutta työhön ja elinkeinovapautta ja 19 § julkisen vallan velvollisuutta edistää jokaisen oikeutta asuntoon.

Lautakunta ei ole oikaisuvaatimuksen kohteena olevalla päätöksellään puuttanut perustuslain viitatuilla säännöksillä suojattuihin perusoikeuksiin. Koska omaishoidon tuen tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteuttamista, omaisen tekemillä hänen omaa työntekoaan ja asumistaan koskevilla ratkaisulla, joihin hänellä on ehdoton oikeus, saattaa olla merkitystä arvioitaessa, pystytäänkö omaishoidon tuella järjestämään asiakkaalle hänen tarvitsemansa hoito ja huolenpito.

Oikaisuvaatimuksen kohta 1.4. kohdistuu lähinnä päätösehdotuksen ja esittelijän perustelujen väitettyyn vaikeaselkoisuuteen, eikä oikaisuvaatimuksen kohteena olevaan lautakunnan tekemään päätökseen, joten siihen ei ole syytä ottaa kantaa oikaisuvaatimusta käsiteltäessä.

Oikaisuvaatimuksen kohdan 2 "Päätöksen 7.11.2017 muutosvaatimukset" ensimmäinen kappale kohdistuu yksinomaan perusteluihin, siitä ei ilmene, miten esittelijän perustelujen väitetyt virheellisyysdet ovat vaikuttaneet lautakunnan päätökseen, johon vaaditaan oikaisua.

Toisessa kappaleessa vaaditaan poistamaan liitteen 1 (Omaishoidon tuen hoitoisuusryhmät ja hoitopalkkiot Helsingissä) mukainen edellytys hoitoisuusryhmässä 2 samassa taloudessa asumisesta (liitteen 1 sivu 8) ja palauttamaan uudelleen valmisteltavaksi muut muutoksenhakijan toteamat liitteen 1 ongelmakohdat. Vaatimuksen perusteet ovat oikaisuvaatimuksen sivulla 4 otsikon "Hoidon sitovuus edellyttää omaishoitajan ja hoidettavan asumista samassa taloudessa" alla. Niissä katsotaan mainitun edellytyksen olevan perustelematon sekä samalla suoraan kategorinen kynnysehto saavuttaa muu kuin alin palkkio- ja vapaapäivätaso ja todetaan, että edellytys on hyvin ongelmallinen. Perusteluissa todetaan edelleen, että ellei omaishoitajalla ole tällainen asumisjärjestely esimerkiksi äitinsä/isänsä kanssa, ajaututaan tarpeettomasti ristiriitaan perustuslain 19 §:n lopun kanssa, kuten kohdassa 1.3 on todettu.

Suomen perustuslain 19 §:n 4 momentti velvoittaa julkista valtaa edistämään jokaisen oikeutta asuntoon ja tukemaan asumisen omatoimista järjestämistä, mutta se ei tarkoita, että omaishoidon tuki olisi se järjestelmä, jolla näihin tavoitteisiin tulisi pyrkiä. Omaishoidon tuen tarkoituksena on hoidon ja huolenpidon järjestäminen kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon järjestäminen siten, että se vastaa jokaisen omaishoidettavan yksilölliseen hoidon tarpeeseen, on Helsingissä toteutettu hoidon sitovuuteen perustuvilla hoitoisuusryhmillä, joista toisessa ryhmässä hoidon tarve on siinä määrin jatkuvaluonteista, että hoidettava voi olla yksin korkeintaan 2-3 tuntia yhtäjaksoisesti. Tällaisessa tilanteessa omaishoitaja, joka ei asu hoidettavan kanssa samassa taloudessa, ei käytännössä pysty riittävästi huolehtimaan hänen hoidostaan.

Oikaisuvaatimuksen sivulla 3 kohdan 2.2. Myöntämisperusteet -liite (liite 1) otsikon alla on lainaus liitteen sivulta kaksi "Jos omaishoitajalla on enemmän kuin yksi virallinen omaishoidettava, arvioidaan kokonaistilannetta ja omaishoitajan antaman yksilökohtaisen hoidon osuus." Oikaisuvaatimuksessa kysytään, pyritäänkö omaishoitajaa painostamaan pitämään vain työläin omaishoidettava ... virallisena vastoin lain henkeä? Ajatus yksilökohtaisen hoidon osuudesta sirpaloisi helposti omaishoitajan tukemisen, ellei palkkioita ja vapaapäiviä suostuta laskemaan yhteen.

Tästä ei ole kysymys, vaan omaishoitajan antama hoito arvioidaan kullekin hoidettavalle yhdessä hoitajan ja työntekijän kanssa. Tämä asia koskee käytännössä vain vammaispalveluja.

Oikaisuvaatimuksen eri kohdissa on viitattu omaishoitajan oikeuteen käydä työssä. Kohdassa 2.2 väliotsikon "Yli 18-vuotiaat omaishoidettavat" alla on lainattu liitteen 1 tekstiä: "Hoidon sitovuus edellyttää omaishoitajan asuvan samassa taloudessa hoidettavan kanssa. Omaishoitaja ei voi käydä ansiotyössä" (sivu 6). Oikaisuvaatimuksen tekijä katsoo tämän ensimmäistä hoitoisuusryhmää koskevan edellytyksen olevan ristiriidassa esittelijän perustelujen toimeentulomielipiteeseen nähden. "Omaishoitaja työllään muodostaa toimeentulonsa ja lisäarvoa kaupungille, eikä ole viitattukaan, että kyseessä olisi lyhytaikainen vaihe."

Ristiriidalla muutoksenhakija viitanee päätöksen perusteluissa olevaan mainintaan: "Omaishoidon tuki ei ole myöskään tarkoitettu ensisijaiseksi tai pääsääntöiseksi toimeentulon lähteeksi", josta oikaisuvaatimuksessa todetaan sivun 2 alalaidassa, että tämä esittelijän korostama mielipide pitää poistaa, jottei siitä muodostu ohjetta verrattuna alempana olevaan Terveys- ja hyvinvointiarvioinnin mainintaan omaishoitajien tekemän työn arvosta.

"Omaishoitolain tarkoituksena ei ole ollut vapauttaa omaisia ansiotyöstä tarjoamalla toimeentuloa mahdollistavaa hoitopalkkiota kuin lyhyeksi ajaksi erityisessä tilanteessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ovat omaishoitoa täydentäviä, ja tämä korostuu erityisesti, kun omaishoitaja on töissä käyvä tai kun omaishoitajan oma terveys ja jaksaminen alkavat heikentyä." Näkemys on lainaus Valtioneuvoston Selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarjan (37/2017) kirjoituksesta "Omaishoitajien tarvitsemat tukitoimet tehtävässä selviytymiseen" (s. 92). Myös korkeimman hallinto-oikeuden antama päätös kuvaa ansiotyöstä saadun palkan ja omaishoidon tuen hoitopalkkion välistä eroa. Päätöksessä tuomioistuin katsoi, että kunnan omaishoidon tuen hoitajille maksama palkkio ei ole ennakkoperintälain 4 §:n tarkoittamaa palkkaa, vaan lain 6 §:ssä tarkoitettua työstä maksettua korvausta. (KHO 10.3. 1997 T 561)

Omaishoitajien tekemä työ on yhteiskunnallisesti ja inhimillisesti arvokasta, mutta omaishoidon tuki on sosiaalipalvelu, jonka päämäärä on asiakkaan hoidon, ei omaishoitajan toimeentulon turvaaminen, joten ristiriitaa ei ole tai se on näennäinen.

Mitä tulee siihen, että aikuisten ensimmäisessä hoitoisuusryhmässä omaishoitaja ei voi hoidon sitovuuden johdosta käydä ansiotyössä, niin sitovuus ilmenee selvästi lautakunnan päätöksen liitteen 1 sivulta 5. Ensimmäisessä hoitoisuusryhmässä hoidettava on täysin autettava liik-

10.04.2018

Asia/8

kumisessa, pukemisessa ja WC-asioinnissa ja lisäksi hoidettava tarvitsee ympäri vuorokauden erilaisia terveyden- tai sairaanhoidollisia toimenpiteitä, jotka sitovat omaishoitajan hoitotoimintoihin ympärivuorokautisesti.

Oikaisuvaatimuksessa esitetyn päätöksen täytäntöönpanon keskeyttämisestä koskevan vaatimuksen johdosta voidaan todeta, että Helsingin kaupungin hallintosäännön 19 luvun 6 §:n mukaan ellei täytäntöönpanosta ole muutoin säädetty tai määrätty, voidaan toimieliimen tai viranhaltijan päätös panna täytäntöön ennen kuin päätös on saanut lainvoimaa.

Kuntalain 143 §:n perusteella päätös voidaan panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoimaa. Täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä, jos oikaisuvaatimus tai valitus käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi taikka jos oikaisuvaatimuksen käsittelevä toimieliin tai valitusviranomainen kieltää täytäntöönpanon. Oikaisuvaatimuksessa ei ole esitetty perusteita, joiden johdosta täytäntöönpano olisi syytä keskeyttää eikä päätöksen täytäntöönpanosta seuraa oikaisuvaatimuksen hyödyttömyys.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Karri Välimäki, johtava lakimies, puhelin: 310 43970
karri.valimaki(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Oikaisuvaatimus 7.12.2017
- 2 Omaishoidon tuen myöntämisperusteet, hoitoisuusryhmät ja hoitopalkkiot Helsingissä

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus, oikaisuvaatimuksen johdosta annettu päätös

Otteet

Ote
Oikaisuvaatimuksen tekijä

Otteen liitteet
Esitysteksti
Kunnallisvalitus, oikaisuvaatimuksen johdosta annettu päätös

Päätöshistoria

10.04.2018

Asia/8

Sosiaali- ja terveyslautakunta 27.03.2018 § 88

HEL 2017-014086 T 03 01 01

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

27.03.2018 Pöydälle

Jäsen Mari Rantanen pyysi asian pöydälle.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Karri Välimäki, johtava lakimies, puhelin: 310 43970
karri.valimaki(a)hel.fi